

Αριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/232

Έν Καισαριανή τῇ 6ῃ Μαρτίου 2018

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1 8 1η

Πρός
τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί
Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Τήν τελευταία ἐβδομάδα τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Κυρίου μας

Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁλοκληρώθηκε ἡ διακονία Του γιά τήν ἀπολύτρωση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κατά τήν δήλωσή Του «τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω» (Ἰωάννου ιζ'4) . Αὐτά τὰ γεγονότα προβάλλονται τήν Ἁγία καί Μεγάλη Ἑβδομάδα ὡς «*φῶτα σωστικά*» πού καλοῦνται οἱ πιστοί νά βιώσουν.

Ἐν ὅψει λοιπὸν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, πού ἐορτάζονται ὅλα αὐτά τὰ σωτήρια γεγονότα, σᾶς ἀπευθύνουμε τήν παροῦσα ποιμαντορική Ἐγκυκλιό μας. Στὸ πρῶτο μέρος καταχωροῦμε τήν πορεία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τό Πάθος, τόν Σταυρό καί τήν Ἀνάσταση γεγονότα τῆς τελευταίας ἐβδομάδας καί τούς λόγους Του ὅπως καταγράφηκαν ἀπὸ τούς ἱερούς Εὐαγγελιστές. Στὸ δεύτερο

μέρος υπενθυμίζουμε τις οδηγίες που έχουμε δώσει για την άσκηση της διακονίας μας αυτή την Έβδομάδα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Τό Πάθος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ υπέρτατη φανέρωση καί δωρεά τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Στό Δημόσιο Βίο Του τοποθετεῖται ἀπὸ τοὺς ἱερούς εὐαγγελιστές ὅ, τι συνέβη κατὰ τό τρίτο Πάσχα πού ὑπολογίζεται σύμφωνα μέ τά βιβλικά δεδομένα, ἀλλά καί τίς ἐξωβιβλικές μαρτυρίες τό 782 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης πού ἀντιστοιχεῖ στό ἔτος 29 μ.Χ. Πρέπει γιὰ τοὺς ὑπολογισμούς αὐτοὺς νά ἔχουμε ὑπ' ὄψη μας ὅτι ὁ ἀκριβής χρονικός προσδιορισμός τῶν γεγονότων δέν εἶναι ἐφικτός. Ὡστόσο ἡ Ἐκκλησία δέν θέτει αὐτὴν τὴν προτεραιότητα γιὰ τὴν ἐορτή.

Τό Πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐρμηνεύθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριό μας:

Ὡς ὁ ἀναγκαῖος θάνατος τοῦ κόκκου τοῦ σίτου, ὁ ὁποῖος πέφτοντας στὴν γῆ φέρει πολὺ καρπὸ¹.

Ὡς ἡ υπεράτατη δόξα Του (μαζί μέ τὴν Ἀνάσταση) ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ Πατρός².

Ὡς ἡ ὥρα τῶν ἐχθρῶν καί ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους³.

Ὡς προσφορά τῆς ζωῆς πρὸς λύτρωση πολλῶν⁴.

Ὡς ἀναγκαία ἐκπλήρωση τῶν προφητειῶν, ὥστε ὁ Ἰησοῦς Χριστός νά εἰσέλθει στή δόξα Του⁵.

Ἡ πρώτη ἀποστολική κατήχηση εἶδε στό Πάθος:

¹ Ἰωάννου ιβ', 24

² Ἰωάννου ιγ', 31-32, ιζ', 5. Πρβλ. ζ', 39

³ Λουκᾶ κβ', 53

⁴ Ματθαίου κ', 28

⁵ Λουκᾶ κδ', 25-27

Ένα γεγονός πού συνέβη, όπως τό είχε προείδει καί αποφασίσει ὁ Θεός⁶.

Μία ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων ἀποδοκιμασία τοῦ «λίθου», ὁ ὁποῖος μετά ἀπέβη ἀκρογωνιαίος⁷.

Μία συνένωση τοῦ Ἡρώδου καί τοῦ Πιλάτου, τῶν ἐθνικῶν καί τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐναντίον τοῦ ἁγίου Παιδός τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἰησοῦ, Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, γιά νά τοῦ κάμουν ὁ, τιδήποτε τό χέρι καί ἡ βουλή τοῦ Θεοῦ εἶχε ἤδη πρίν προορίσει⁸.

Ἀργότερα, μία θεολογική ἐμβάθυνση θά ἐξάρει ἀκόμη τήν ἀγιάζουσα δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ Πατρός στό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ⁹. Ὁ Θεός Πατέρας μή φειδόμενος τοῦ ἰδίου Υἱοῦ, Τόν παραδίδει γιά ὅλους ἐμᾶς¹⁰. Τελειοποιεῖ, διά μέσου τῶν παθημάτων, τόν ἀρχηγό καί ὁδηγό τῆς σωτηρίας μας¹¹, δηλαδή Τόν καθιστᾷ κατά πάντα ὅμοιο μέ τούς ἀδελφούς Του, πειραζόμενο καί δοκιμαζόμενο ὡς ἐκεῖνοι, καί γι' αὐτό ἐλεήμονα, δυνάμενο νά συμπαθεῖ τίς ἀδυναμίες μας¹². Αὐτός ἔμαθε, διά τῶν παθημάτων, τί εἶναι ἡ ὑπακοή, πρόσφερε κατά τίς ἡμέρες τῆς ζωῆς Του προσευχές καί ἱκεσίες μέ μεγάλη κραυγή καί δάκρυα καί εἰσακούσθηκε γιά τήν εὐσεβεία Του καί, θυσιασθεῖς, κατέστη γι' ὅλους ὅσοι ὑπακούουν σ' Αὐτόν αἰτία αἰώνιας σωτηρίας, ἀνακηρυχθεῖς ἀπό

⁶ Πράξεων β', 23

⁷ Πράξεων δ', 11

⁸ Πράξεων δ', 26 – 28

⁹ Πρός Ρωμαίους γ', 25-26

¹⁰ Πρός Ρωμαίους η', 32

¹¹ Πρός Ἑβραίους β', 10

¹² Πρός Ἑβραίους β', 17-18, δ', 15

τόν Θεό Ἀρχιερέας κατά τήν τάξη Μελχισεδέκ¹³. Αὐτός προσφέρθηκε (αὐθόρμητα) στόν Θεό ὡς ἄμωμο θύμα¹⁴.

Τά θεολογικά λοιπόν θέματα, τά ὅποια ἐξηγοῦν καί συντονίζουν τά γεγονότα τοῦ Πάθους, εἶναι: 1) Ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους, 2) Ἡ αὐθόρμητη προσφορά τοῦ Ἰησοῦ, 3) Τό θέλημα τοῦ Πατρός καί ἡ ὑπακοή τοῦ Ἰησοῦ, 4) Ὁ ἱερατικός χαρακτήρ τῶν παθημάτων, 5) Ἡ διέλευση τοῦ Ἰησοῦ διά μέσου ὅλων τῶν δοκιμασιῶν τῶν ἀνθρώπων, 6) Ἡ υἱική προσευχή, 7) Ὁ καρπός τοῦ σπόρου ὁ ὅποιος πέφτει στήν γῆ, 8) Ἡ συντελουμένη λύτρωση.

1. Ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους εἰσέρχεται σέ δράση

Τό δράμα τό ὅποιο διήρκεσε σ' ὅλο τόν Δημόσιο Βίο τοῦ Ἰησοῦ, ἦταν ὁ ἀγώνας μεταξύ τῆς ἀπιστίας τῶν Ἰουδαίων καί τοῦ κηρύγματός Του. Αὐτή ἡ σύγκρουση ἀποκορυφώνεται μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου γιά νά θανατωθεῖ ὁ Ἰησοῦς, ἀπόφαση πού λήφθηκε μετά τήν ἔγερση τοῦ Λαζάρου¹⁵. Μία δεύτερη συγκέντρωση τοῦ Συνεδρίου δύο ἡμέρες πρό τοῦ Πάσχα ἀποφασίζει γιά τόν τρόπο μέ τόν ὅποιο θά συλαμβάνοταν ὁ Ἰησοῦς¹⁶. Κατά τήν ἴδια ἡμέρα ἢ κατά τόν ἴδιο χρόνο ὁ Ἰούδας παρουσιάζεται γιά νά παραδώσει τόν Ἰησοῦ. Ὁ Σατανᾶς εἰσῆλθε στόν μαθητή αὐτό¹⁷. Ἡ τιμή εἶναι τριάκοντα ἀργύρια, τιμή κατωτέρα τῆς τιμῆς τῶν δούλων.

2. Ὁ Μυστικός Δεῖπνος

¹³ Πρὸς Ἑβραίους ε', 7 - 10

¹⁴ Πρὸς Ἑβραίους θ', 14

¹⁵ Ἰωάννου ια', 46-53

¹⁶ Ματθαίου κστ', 3 - 5

¹⁷ Λουκᾶ κβ', 3, Ἰωάννου ιγ', 2

Κατά τόν Μυστικό Δείπνο ἐκδηλώνεται ἡ ἐκούσια προσφορά τοῦ Ἰησοῦ καί ἡ ὑπακοή Του στόν Θεό Πατέρα.

Τό χωρίο Ἰωάννου ιγ', 1 βλέπει στά γεγονότα τοῦ Δείπνου τήν μέγιστη ἀπόδειξη τῆς ἀγάπης τοῦ Ἰησοῦ (μή ἐξαιρουμένου καί τοῦ ὑπολοίπου μέρους τοῦ Πάθους). Οἱ ὑπέρτατες μαρτυρίες τῆς ἀγάπης ὀφείλονται στό γεγονός, ὅτι ὁ Ἰησοῦς γνωρίζει, ὅτι ἦλθε ἡ ὥρα Του νά ἀνεβεῖ πρὸς τόν Πατέρα.

Ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλο τόν Δημόσιο Βίο Του ἰδιαίτερα τώρα εἶναι ὁ διακονῶν¹⁸, διδάσκει τήν ταπεινοφροσύνη, πρῶτα μέ λόγους¹⁹, μετὰ μέ τό παράδειγμα²⁰, νίπτοντας τά πόδια τῶν Δώδεκα. Κατόπιν δεικνύει στούς μαθητές Του, ὅτι μεταβαίνει στόν θάνατο οὔτε ἀναγκασμένος οὔτε ἀσυνείδητα. Ἔτσι φανερώνει τόν προδότη, ὁ ὁποῖος ἀμέσως μετὰ, ἀφοῦ εἰσῆλθε σ' αὐτόν ὁ Διάβολος, ὁ ἄρχοντας τοῦ σκότους, νύκτωρ, ἐξέρχεται τοῦ Δείπνου²¹.

Στό Μυστικό Δείπνο διακρίνουμε τρία μέρη.

Στό πρῶτο μέρος ὁ Κύριος θεσμοθετεῖ τό Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἐξελθόντος τοῦ προδότου, ὁ Ἰησοῦς δίδει στούς Ἀποστόλους τό Σῶμα Του καί τό Αἷμα Του καί τούς ἐμπιστεύεται μέ τόν τρόπο αὐτό τήν Θυσία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὅπως ἡ Διαθήκη μεταξύ Θεοῦ καί τοῦ Ἰσραήλ τοῦ περιουσίου ἔθνους εἶχε ἐπικυρωθεῖ μέ τό αἷμα τῶν θυμάτων, ἔτσι καί ἡ Διαθήκη τήν ὁποία ὁ Θεός διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνανεώνει μέ ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος, θά ἐπικυρωθεῖ μέ τό Αἷμα τοῦ Ἰδίου τοῦ Ἰησοῦ. Τό Αἷμα Του θά χυθεῖ γιά ὅλους σέ ἄφεση ἁμαρτιῶν, τό Σῶμα Του ἐντός ὀλίγου θά δοθεῖ σέ Θυσία. Ὁ Μυστικός

¹⁸ Λουκᾶ κβ', 27

¹⁹ Λουκᾶ κβ', 24-30

²⁰ Ἰωάννου ιγ', 1 - 17

²¹ Ἰωάννου ιγ', 18-30

Δεῖπνος συνεχιζόμενος ἀνά τούς αἰῶνες κατ' ἐντολή τοῦ Ἰησοῦ, θά εἶναι ἡ «ἀνάμνηση» καί θά πραγματοποιεῖ τούς καρπούς τῆς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσίας, ἀπό τόν ὁποῖο ἤδη ὁ πρῶτος Δεῖπνος ἔχει τήν ἀξία του.

Στό δεύτερο μέρος θεσμοθετηθέντος τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὁ Ἰησοῦς ἀπευθύνει πρὸς τούς Ἀποστόλους καί τούς διαδόχους τους τήν δωρεά τῶν τελευταίων λόγων παρηγορίας καί προειδοποιήσεων. Οἱ κύριες γραμμές τῆς διδαχῆς εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

α') Ὁ Ἰησοῦς βεβαιώνει τούς Μαθητές περὶ τοῦ ὅτι προσεχῶς θά δοξασθεῖ καί ὅτι φέρει ἐντός Του τήν δόξα τοῦ Θεοῦ²².

β') Δίνει σ' αὐτούς τήν ἐντολή τῆς ἀγάπης, ἐντολή νέα²³, διακριτικό τῶν μαθητῶν Του²⁴, πού ἀντιστοιχεῖ στήν δική Του πρὸς αὐτούς ἀγάπη²⁵.

γ') Τούς προτρέπει νά ἔχουν ἐμπιστοσύνη στό Θεό καί σ' Αὐτόν²⁶.

δ') Τό ἔργο τοῦ Πατέρα καί τοῦ Υἱοῦ γιά τήν σωτηρία τους. Ὁ Πατήρ προετοίμασε γιά τόν καθένα τήν θέση του στόν οὐρανό.

ε') Ὁ Υἱός ἀρχίζει ἕνα ταξίδι, τοῦ ὁποῖου τελική φάση θά εἶναι ἡ κοινή ζωή μέ τόν Πατέρα²⁷. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια, ἡ ζωή, εἶναι ἡ μοναδική ὁδός γιά νά ἔλθει κάποιος στόν Πατέρα. Ὅποιος Τόν γνωρίζει, γνωρίζει τόν Πατέρα, χάρις στήν κοινότητα οὐσίας καί ζωῆς μεταξύ Ἰησοῦ καί Πατρός, πού φανερώθηκε μέ λόγους καί ἔργα²⁸.

²² Ἰωάννου ιγ', 31-33

²³ Ἰωάννου ιγ', 34

²⁴ Ἰωάννου ιγ', 35

²⁵ Πβλ. Ἰωάννου ιγ', 34, ιε', 12 - 13

²⁶ Ἰωάννου ιδ', 1

²⁷ Ἰωάννου ιδ', 2 - 5

²⁸ Ἰωάννου ιδ', 6 - 11

στ') Χρησιμότητα τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἰησοῦ:
Ἀποτελεσματικότητα τῆς προσευχῆς στό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ²⁹.

ζ') Ὁ Ἰησοῦς ὑπόσχεται τό Πνεῦμα τό Ἅγιο καί περιγράφει τήν ἐνέργειά Του: Θά εἶναι Παράκλητος, θά μείνει αἰωνίως μαζί τους, ὡς Πνεῦμα ἀληθείας³⁰.

η') Ὁ Ἰησοῦς θά ἐπιστρέψει μετά τήν Ἀνάστασή Του καί θά εἶναι ζωοποιό πνεῦμα: Στήν κοινωνία ζωῆς ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξύ Ἰησοῦ καί Πατρός θά μετάσχουν καί αὐτοί³¹.

θ') Ἡ Ἁγία Τριάδα διαμένει στόν τηροῦντα τίς ἐντολές³².

ι') Τελευταία κίνητρα χαρᾶς εἶναι ἐκ νέου ἡ φωτιστική ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό χάρισμα τῆς εἰρήνης, ἡ μετάβασή Του πρός τόν Πατέρα, ἡ νίκη ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου³³.

Ἡ συνέχεια τοῦ λόγου³⁴ εἶναι μία συλλογή ἀποφθεγμάτων τοῦ Ἰησοῦ, πού ἐλέχθησαν ἴσως σέ διάφορες περιστάσεις³⁵. Ἀποκαλύπτεται ἐδῶ ἀπό τόν Ἰησοῦ πρό παντός τό μυστήριό τῆς ἐνώσεώς μας μαζί Του.³⁶ Ὁ Ἰησοῦς βλέπει ὅτι πραγματοποιεῖ τελείως «ἀληθινά» στοιχεῖα ὀργανικῆς ἐνώσεως καί ζωτικῆς συνοχῆς μέ τά κλήματα, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἔνωση ἀναγκαία, ἡ ὁποία θά φέρει τήν ἀποτελεσματικότητα τῆς προσευχῆς καί τήν δόξα τοῦ Πατρός. Ἔχει ὡς προϋπόθεση τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν, ἰδιαίτερα τῆς ἀγάπης, τῆς ὁποίας ὑπόδειγμα εἶναι

²⁹ Ἰωάννου ιδ', 12- 14

³⁰ Ἰωάννου ιδ', 15-17

³¹ Ἰωάννου ιδ', 18-20

³² Ἰωάννου ιδ', 21-24

³³ Ἰωάννου ιδ', 25-31

³⁴ Ἰωάννου ιε' - ιστ'

³⁵ M.-J. Lagrange, St. Jean, σ. 398-400

³⁶ Ἰωάννου ιε', 1 - 17

ή αγάπη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἰησοῦς μετά προλέγει στους Ἀποστόλους τό μῖσος τοῦ κόσμου, τούς διωγμούς, ὑπόσχεται τό Ἅγιο Πνεῦμα ὡς μάρτυρά Του, ὡς κατήγορο τοῦ κόσμου καί φωτιστή τῆς Ἐκκλησίας³⁷. Ὁλοκληρώνοντας τήν ὁμιλία Του ὁ Ἰησοῦς στηρίζει ἀκόμη τούς μαθητές Του, μιλώντας γιά τήν ἐπιστροφή Του³⁸, γιά τήν αγάπη τοῦ Πατρός πρὸς τούς μαθητές³⁹, γιά τήν ἔνωση Του μέ τόν Πατέρα καί τήν νίκη ἔναντι τοῦ κόσμου⁴⁰.

Στό τρίτο μέρος τῆς καρδιακῆς ἐκχύσεως τοῦ Ἰησοῦ κατά τόν Μυστικό Δεῖπνο ἐντάσσεται ἡ ἀρχιερατική προσευχή, κατά τήν ὁποία ὁ Κύριός μας ζητεῖ ἀπό τόν Ἐπουράνιο Πατέρα ὅπως δοξασθεῖ⁴¹, ὅπως διαφυλαχθοῦν οἱ Ἀπόστολοι στήν πίστη, ὅπως διατηρηθοῦν ἐνωμένοι μαζί Του καί μεταξύ τους “ἵνα ὧσιν ἕν”, ὅπως ἀγιασθοῦν αὐτοί γιά τούς ὁποίους ὁ Ἰησοῦς προσφέρεται ὡς θύμα⁴², τέλος δέ τά περί τῶν μελλόντων μαθητῶν⁴³, ὅπως “ὧσιν ἐν καί ὧσιν” ὅπου ὁ Ἰησοῦς εἶναι.

Οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ μετά τόν Μυστικό Δεῖπνο, μέ τήν προσευχή Του, εἶναι μεταξύ τῶν πλουσιωτέρων σελίδων τοῦ Εὐαγγελίου γιά τίς φανερώσεις τίς ὁποῖες ὁ Ἰησοῦς κάνει ἐκεῖ γιά τό μυστήριο τοῦ προσώπου Του καί τῆς ζωῆς Του⁴⁴.

³⁷ Ἰωάννου ιε', 26, ιστ', 8, ιστ', 13-15

³⁸ Ἰωάννου ιστ', 16-22

³⁹ Ἰωάννου ιστ', 27

⁴⁰ Ἰωάννου ιστ', 28 - 33

⁴¹ Ἰωάννου ιζ', 1 - 5

⁴² Ἰωάννου ιζ', 6-19

⁴³ Ἰωάννου ιζ', 20-26

⁴⁴ Γιά σχετική ἐμβάθυνση, βλ. J.-M. Voste, *Studia Ioannea*, Ρώμη 1930, σ. 251-301. A. Durand, *Le Discours de la Cene* (ἐν *Rech. Sc.rel.*, 1 [1910], σ. 97 - 131, 513-39, 2 [1911], σ. 321-49. 521-49). J. Hubey, *Le discours de Jesus après la Cene* [*Verbum Salutis*], Παρίσιοι 1932).

3. Ἡ εἰς τόν κῆπο ἀγωνία

Ἀφοῦ εἶπε τόν ὕμνο, ὁ Ἰησοῦς ἐξέρχεται τοῦ ὑπερώου τοῦ Δείπνου καί μεταβαίνει στόν κῆπο τῶν Ἑλαιῶν. Τά αἰσθήματα, τά ὅποια Τόν διακατέχουν, εἶναι λύπη («λυπεῖσθαι»)⁴⁵, ἀδημονία («ἀδημονεῖν»), φρίκη καί ἔκπληξη («ἐκθαμβεῖσθαι»). Εἶναι αἰσθήματα, ἀπό τά ὅποια διέρχονται οἱ ἄνθρωποι καί τά ὅποια ὁ Ἰησοῦς ἔπρεπε νά συμμερισθεῖ⁴⁶. Ἡ λύπη ὥθεῖ τόν Ἰησοῦ νά ζητήσει ἀπό τόν Πατέρα νά παρέλθει τό ποτήριο (μέ τήν ἔννοια τοῦ τί ἔμελλε νά πάθει) καί ἀμέσως συμμορφώνεται μέ τό θέλημα τοῦ Πατέρα⁴⁷. Ὁ Ἰησοῦς, φοβούμενος τόν θάνατο, περιέρχεται σέ τέτοια ἀγωνία, ὥστε ἰδρώνει αἷμα (τό φαινόμενο δέν φαίνεται ξένο στίς φυσικές αἰτίες⁴⁸.

4. Ἡ θρησκευτική δίκη

Ἡ σειρά τῶν γεγονότων φαίνεται νά εἶναι ἡ ἀκόλουθη: Μετά τήν σύλληψή Του στόν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ ὁ Ἰησοῦς ἀνακρίνεται ἰδιωτικῶς ὑπό τοῦ Ἀρχιερέως Ἄννα, ὁ ὁποῖος θά μπορούσε νά βρεῖ εὐκολώτερη αἰτία πρὸς καταδίκη⁴⁹. Ὁδηγεῖται κατόπιν στόν Καϊάφα, τόν Ἀρχιερέα, καί στό Μέγα Συνέδριο, πού συγκεντρώθηκε μέσα στήν

⁴⁵ Ματθαίου κστ', 37

⁴⁶ Πρὸς Ἑβραίους β', 17-18

⁴⁷ Πρβλ. Πρὸς Φιλιππισίους β', 8: «γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ»

⁴⁸ Πρβλ. U. Holzmeister, *Exemplia sudoris sanguinei*, ἐν *Verbum Domini*, 23 [1943], σ. 71-76

⁴⁹ Ἰωάννου η', 13-24

νύκτα στήν οίκία του⁵⁰, όπου ρωτᾶται, ἂν εἶναι ὁ Χριστός καί ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ. Οἱ δύο ἐρωτήσεις εἶναι καλῶς χωρισμένες καί τό νόημα τό ὁποῖο δίδει ὁ Καϊάφας στήν δεύτερη εἶναι ἂν εἶναι ὁ κατά φύση Υἱός τοῦ Θεοῦ, μέ τήν ἔννοια τῶν Ψαλμῶν⁵¹ καί αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ⁵². Ὁ Ἰησοῦς, μέ τήν φράση «ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τόν υἱόν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν της δυνάμεως καί ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ»⁵³, ἀπαντᾷ βεβαιωτικῶς στίς δύο ἐρωτήσεις, ἀναφέροντας τό χωρίο τοῦ προφήτου Δανιήλ ζ', 13-14 καί ἀποδεικνύει τήν μεσσιανικότητά Του : τό «καθέζεσθαι ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ» σημαίνει, ὅτι ἔχει θεῖες τιμές καί ἄρα θεία φύση⁵⁴. Ἡ καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ, πού ἐκφωνήθηκε ἀπό τόν Καϊάφα καί ἐκυρώθηκε ἀπό τό Μέγα Συνέδριο, ἐπιβλήθηκε διότι Αὐτός διεκήρυξε «ἐαυτόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ»⁵⁵. Τό νά παρουσιασθεῖ κάποιος ὡς ὅμοιος πρός τόν Θεό⁵⁶, ἐθεωρεῖτο βλασφημία⁵⁷ καί γιὰ αὐτό ἔπρεπε νά τιμωρηθεῖ μέ θάνατο.

Τό Συνέδριο τῶν Ἰουδαίων ἦταν τό ἀνώτατο Ὅργανο διοικήσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν πού εἶναι γνωστό ὡς Μέγα Συνέδριο καί ἀντιστοιχεῖ στό θεσμό τῆς Βουλῆς καί εἶχε ἐξουσία ζωῆς καί θανάτου ἐφ' ὅλων τῶν Ἰσραηλιτῶν μή ἐξαιρουμένων τῶν Βασιλέων καί Ἀρχιερέων. Αὐτό ἐξέδωσε θανατική ἀπόφαση γιατί τοῦ εἶχε ἀφεθεῖ τό δικαίωμα αὐτό ἀπό τήν Ρωμαϊκή Διοίκηση, ἀλλά δέν μπορούσε νά ἐκτελέσει τήν ποινή.

⁵⁰ Ματθαίου κστ', 57-66

⁵¹ Ψαλμοῦ β', 7

⁵² Ἰωάννου ε', 18

⁵³ Ματθαίου κστ', 64

⁵⁴ Πρβλ. A. Medebielle, ἐν La Ste Bible, ἔκδ. L. Pirot, XII, Παρίσιοι 1938, σ. 293-94).

⁵⁵ Πρβλ. Ἰωάννου ιθ', 7

⁵⁶ Πρβλ. Μάρκου β', 7 καί Ἰωάννου ι', 33

⁵⁷ Λευϊτικοῦ κδ', 16

Γι' αυτό κρίθηκε αναγκαίο νά αναφέρει τήν υπόθεση καί νά ζητήσει επικύρωση τῆς ποινῆς ἀπό τήν Ρωμαϊκή Ἀρχή⁵⁸.

Μέ τήν σέ θάνατο καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ, τερματίζεται ἡ θρησκευτική δίκη, πού διεξήχθηκε, κατὰ τούς εἰδικούς ἐρευνητές, ἀντιθέτως πρὸς τήν ἐβραϊκή δικονομία, καί γιά τόν λόγο αὐτό ἦταν παράνομη⁵⁹. Ἀλλά καί παραμεριζόμενης τῆς δικονομικῆς ἀταξίας, ἡ ἀπόφαση ὑπῆρξε ἄδικη, καθ' ὅσον οἱ κριτές ὥφειλαν νά γνωρίζουν ἀπό τήν προπαρασκευή τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί ἀπό τίς ἀποδείξεις τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι παρουσιαζόμενος Αὐτός ὡς Υἱός τοῦ Θεοῦ δέν προσέβαλλε τήν ἀγιότητα τοῦ μόνου Θεοῦ. Τήν ἄδικη ἀπόφαση, τῆς ὁποίας προηγήθηκε τό «ράπισμα»⁶⁰, καί τήν τριπλῇ ἄρνηση τοῦ Πέτρου⁶¹, ἀκολούθησαν οἱ ἀπό μέρους τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου καί τῶν ὑπηρετῶν προσβολές⁶² καί ἡ δεύτερη καταδίκη τό πρωτῆ⁶³, ὑπῆρξε ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους σέ δράση.

5. Ἡ πολιτική δίκη

Ὅταν πῆγαν τόν Ἰησοῦ ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου, οἱ Ἰουδαῖοι Τόν κατηγορήσαν ὡς ἔνοχο πολιτικῶν ἐγκλημάτων, τῶν μόνων πού θά ἔκαναν τόν Ρωμαῖο Προκουράτορα (Διοικητή) νά ἐπικυρώσει τήν θανατική καταδίκη. Τόν κατηγορήσαν πρῶτον γενικῶς ὡς κακοποιό⁶⁴,

⁵⁸ Ἰωάννου ιη', 31. Πρβλ. U. Holzmeister, *Historia aetatis Novi Testamenti*, β', ἔκδ., Ρώμη 1938, σ. 99 - 100

⁵⁹ H. L. Stravk-P. Billerbeck, *Kommentar zum N.T., aus Talmud und Midrasch*, I, *Das Evangelium nach Mat.*, Μόναχον 1922, σ. 1024

⁶⁰ Ἰωάννου ιη', 22

⁶¹ Περὶ τῆς ἁρμονίας τῶν διηγήσεων βλ. F. Prat, II, σ. 355 – 56.

⁶² Ματθαίου κστ', 67-68

⁶³ Λουκᾶ κβ', 66-71

⁶⁴ Ἰωάννου ιη', 30

ἀκολούθως ὡς πολιτικό ταραχοποιό ὁ ὁποῖος ἔλεγε τόν ἑαυτό του βασιλέα καί ἀπαγόρευε τήν καταβολή τῶν φόρων⁶⁵.

Ὁ Πιλᾶτος ἀναγνωρίζει ἕξι φορές τήν ἀθωότητα τοῦ Ἰησοῦ:

Πρῶτον, μετά τήν ἀνάκριση σχετικά μέ τήν βασιλική ιδιότητα⁶⁶, βλέποντας ὅτι δέν πρόκειται περί ἐπικίνδυνης ιδιότητας.

Δεύτερον, μετά τήν παραπομπή στόν Ἡρώδη⁶⁷, βλέποντας ὅτι οὔτε ὁ Ἡρώδης τόν κατεδίκασε.

Τρίτον, μετά τήν ναυαγήσασα πρόταση ἀντικαταστάσεως μέ τόν Βαραββᾶ καί τό μήνυμα τῆς συζύγου του, τῆς ὁποίας οἱ λόγοι ἐντυπωσιάζουν τόν Πιλᾶτο⁶⁸.

Τέταρτον, μετά τήν μαστίγωση καί τήν δι' ἀκανθῶν στέψη⁶⁹. Ὁ Πιλᾶτος θέλει νά ἀποδείξει ὅτι ἐπέβαλε τήν μαστίγωση γιά νά ικανοποιήσει τούς Ἰουδαίους, μέ τήν πρόθεση ὅμως νά μή προχωρήσει περαιτέρω.

Πέμπτον, ἀμέσως μετά, ὅταν εἶπεν: «ἴδε ὁ ἄνθρωπος» καί οἱ Ἰουδαῖοι ζητοῦν νά σταυρωθεῖ⁷⁰.

Ἑκτον, μετά τόν τελευταῖο διαξιφισμό μέ τούς Ἰουδαίους. Ὁ Πιλᾶτος, ὑποχωρώντας στόν φόβο μήπως κατηγορηθεῖ ἐνώπιον τοῦ Καίσαρος (τοῦ Τιβερίου) ὅτι ἀπάλλαξε ἔνοχο καθοσιώσεως, νίπτει τās χεῖρας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ⁷¹.

⁶⁵ Λουκᾶ κγ', 2, 5

⁶⁶ Ἰωάννου ιη', 38

⁶⁷ Λουκᾶ κγ', 14

⁶⁸ «Μηδέν σοί καί τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ» (Ματθαίου κζ', 19.

Πρβλ. Λουκᾶ κγ', 22: «ὁ δέ τρίτον εἶπε. . .»)

⁶⁹ Ἰωάννου ιθ', 4

⁷⁰ Ἰωάννου ιθ', 6

⁷¹ Ματθαίου κζ', 24

Πραγματοποιήθηκαν τότε οί λόγοι τοῦ Ψαλμοῦ β΄, 1-2 περί τῆς συνωμοσίας τῶν Βασιλέων καί τῶν Ἀρχόντων κατά τοῦ Χριστοῦ ὡς ὑπεμίμνησκον οἱ πρῶτοι Χριστιανοί⁷². Ὁ Ἰησοῦς ἔπαθε καί σύμφωνα μέ τά ὁποῖα προεφήτευσε ὁ Ἡσαΐας⁷³. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ «παῖς τοῦ Γιαχβέ» (Ὁ Δοῦλος τοῦ Κυρίου), ὁ ὁποῖος δέν ἀποστρέφει τό πρόσωπό Του ἀπό ἐμπτυσμούς, ἔδωκε τόν νῶτο Του σέ μαστίγωση καί τίς παρειές Του στούς ἐκριζοῦντες τό γένειό Του. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῶν πόνων, πού ἐξοικειώθηκε μέ τίς θλίψεις, ὁ κακοποιηθείς, ὁ ἐγκαταλειπόμενος, ὁ μή ἀνοίγων τό στόμα, ὁ ὅμοιος μέ ἄρνιον ὁδηγούμενον στήν σφαγή.

Ὁ Ἰησοῦς δεικνύει μέ ὅλο τό Πάθος τήν δική Του προστασία τήν ὁποία ὁ Θεός Τοῦ παραχωρεῖ⁷⁴. Ἀποκαλύπτεται κατά τάς ἀποκρίσεις Του ὡς βασιλιᾶς πνευματικῆς βασιλείας. Προβάλλει τήν ἀποστολή Του καί τήν υπεράνθρωπη προέλευσή Του⁷⁵. Βεβαιώνει ὅτι εὐρίσκεται στά χέρια τοῦ Πιλάτου, ἐπειδή τό θέλει ὁ Πατήρ⁷⁶. Ἡ πλήρωση τῶν προφητειῶν καί οἱ φανερώσεις τῆς φύσεώς Του, ἐνῶ ὁδηγεῖται πρὸς τό τέρμα ὁ ἀγώνας τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους κατά τοῦ φωτός, προετοιμάζουν τήν υπέρτατη δόξα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τοῦ Πατρός στό θάνατο καί τήν Ἀνάσταση.

6. Ἡ σταύρωση καί ὁ θάνατος

Ἡ φανέρωση τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ κατά τίς τελευταῖες ὥρες (ἀπό ὥρας ἑκτῆς περίπου, δηλαδή μεσημέρι τῆς 14ης Νισάν, πού ἀντιστοιχεῖ στή δική μας 23η Μαρτίου τοῦ 29 [782 ἀπό κτίσεως Ρώμης]

⁷² Πράξεων δ΄, 35-38

⁷³ Ἡσαΐου ν΄, 6, νβ΄, 13 – νγ΄, 12

⁷⁴ Ἡσαΐου ν΄, 7

⁷⁵ Ἰωάννου ιη΄, 36-37

⁷⁶ Ἰωάννου ιθ΄, 11

ἕως τῆς ἐνάτης ὥρας δηλαδή ἕως τῆς 3ης μ.μ., ἐκτυλίσσεται μέ τήν μακροθυμία προφητικῶν πληρώσεων, προσευχῶν πρός τόν Πατέρα καί ἀγαθότητα ἔναντι τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ἐνεργοῦν τά φυσικά αἷτια πού καθορίζουν τόν θάνατο. Οἱ σταυρωτές προσήλωσαν τόν Ἰησοῦ στόν σταυρό. Μαζί μέ τόν Ἰησοῦ σταυρώθηκαν καί δύο κακοποιοί καί αὐτό τό γεγονός ἴσως νά σκεπτόταν ὁ Ἰησοῦς⁷⁷, ἐφαρμόζοντας τούς λόγους τοῦ Ἡσαΐου νγ', 12. Ὁ Ἰησοῦς σταυρώθηκε χωρίς τά ἐνδύματά Του, παρά τήν ἀναφορά τοῦ ἀποκρύφου Εὐαγγελίου τοῦ Νικοδήμου ὅτι στόν Σταυρό φοροῦσε λέντιον (§9) τά ὁποῖα διαιρέθηκαν σέ μέρη, ἐνῶ ὁ χιτῶν κληρώθηκε μεταξύ τῶν στρατιωτῶν⁷⁸. Στόν ἴδιο ψαλμό, 8 - 9, προλέγονται οἱ ὕβρεις⁷⁹. Τίθεται τό ἐρώτημα ἂν ὁ Ἰησοῦς, προσευχόμενος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ μέ τούς πρώτους λόγους τοῦ ἴδιου Ψαλμοῦ, 2, «ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, ἵνα τί ἐγκατέλιπες μέ;»⁸⁰, προέφερε μόνο αὐτούς τούς λόγους μέ δυνατή φωνή ὡς ἀρχή τῆς προσευχῆς, τήν ὁποία εἶπε μετά μέ χαμηλή φωνή, ἥ θέλησε νά δείξει μία ἐγκατάλειψή Του ἐκ μέρους τοῦ Πατρός. Ἡ δεύτερη αὐτή ἐρμηνεία ἔχει πάντοτε λιγώτερους ὑποστηρικτές μεταξύ τῶν ἐρμηνευτῶν⁸¹.

Τήν κραυγή τοῦ Ἰησοῦ «διψῶ» ἀκολούθησε ἡ προσφορά τοῦ ὄξους⁸². Ἔτσι πληρώθηκαν ὅλες οἱ γραφές⁸³, πληρώθηκε καί ἡ τελεία εὐσπλαγχνία τοῦ Κυρίου πού ἀποδείχθηκε ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἤδη μέ τήν συγχώρηση τῶν σταυρωτῶν, μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ παραδείσου στόν

⁷⁷ Λουκᾶ κβ', 37

⁷⁸ Πρβλ. Ψαλμοῦ κα', 19

⁷⁹ Ματθαίου κζ', 39-43

⁸⁰ Ματθαίου κζ', 46

⁸¹ Πρβλ. L. Mahieu, L' abandon du Christ sur la Croix, ἐν Mel, sc.rel. 2 [1945], σ. 209 - 42

⁸² Πρβλ. Ψαλμοῦ κα', 16 καί ξη', 22

⁸³ Ἰωάννου ιθ', 30

ληστή, μέ τήν υἱική ἐκδήλωση πρὸς τή Μητέρα Του, ἔτσι ὁ Ἀρχιερέας εἰσῆρχετο στούς οὐρανοὺς, μέ τήν μοναδική θυσία, μέ τήν ὁποία «τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκές τοὺς ἁγιαζόμενους»⁸⁴, μέ τόν θάνατο δέ τοῦ «διαθεμένου» εἰσῆλθεν σέ ἰσχὺ ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ αἵματός Του⁸⁵.

7. Ἡ δόξα

Ὁ Ἰωάννης παρουσιάζει τόν θάνατο μαζί μέ τήν Ἀνάσταση ὡς τήν δόξα τοῦ Ἰησοῦ, τό σχισθέν παραπέτασμα τοῦ Ναοῦ, ἡ σειομένη γῆ, ὁ λογιζμός τῆς πλευρᾶς εἶναι ἡ πρώτη δόξα τοῦ Ἰησοῦ⁸⁶.

Οἱ φανερώσεις τῆς νέας ζωῆς: Οἱ Ἀπόστολοι, στό κήρυγμά τους, ἐμφανίζονται ὡς οἱ μάρτυρες τῆς νέας ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ καί συνδέουν ἀκραδάντως τό ἀποστολικό ἔργο τους μέ τόν Ἀναστάντα Κύριο⁸⁷. Οἱ Ἀπόστολοι αἰσθάνονται ἐξ ἄλλου ὅτι ὀφείλουν τήν δωρεά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὸν ἀναστάντα Χριστό, τόν Ὅποῖο ἀποκαλοῦν «πνεῦμα ζωοποιῶν»⁸⁸.

Ἡ Χριστολογία τοῦ πρώτου ἀποστολικοῦ κηρύγματος ἀποκαλεῖ τόν Ἰησοῦ Χριστό καί Υἱό τοῦ Θεοῦ⁸⁹ γιὰ ὅλο τό περιεχόμενο πού ἔχει σχέση μέ τήν Ἀνάσταση,⁹⁰ Τίς τρεῖς ἀνωτέρω γραμμές πού ἀναφέρουν στήν κατήχησή τους οἱ Ἀπόστολοι εἶδαν συγκεκριμένα στό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ Ἰησοῦς, ἀναστάς, φανερώθηκε ὡς ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καί

⁸⁴ Πρὸς Ἑβραίου ι', 14

⁸⁵ Πρὸς Ἑβραίους θ', 16-17

⁸⁶ Ἰωάννου ιγ', 31-32, ιβ', 28, ζ', 39

⁸⁷ Πρβλ. Πράξεων δ', 33, β', 32, γ', 15, ιγ', 31, καί

Α' Πρὸς Κορινθίους θ', 1

⁸⁸ Α' Πρὸς Κορινθίους ιε', 35. Πρβλ. Πράξεων β', 33

⁸⁹ Πράξεων β', 36, ιγ' 33

ὡς ὁ Χριστός. Τό θαῦμα αὐτό θά ἦταν ἡ ὑπέρτατη ἀπόδειξη⁹¹ καί τώρα φανερώνει τήν δόξα τοῦ Πατρός «έν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ»⁹². Φανερώνεται ὡς τέτοιος μέ θαύματα, κατά τήν ἀλιεία⁹³, προκαλεῖ τήν πίστη, εἶναι ὁ Κύριος⁹⁴, μέ τήν πρόρρηση τοῦ μέλλοντος⁹⁵, μέ τήν γνώση τῆς καρδιάς τῶν Ἀποστόλων, ἀπό τήν ὁποία προέρχεται ἡ κραυγή «ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου»⁹⁶. Ὁ ἀναστάς Ἰησοῦς ἀποδίδει στόν ἑαυτό Του ρητῶς τήν μεσσιανικότητα καί τήν θεότητα: Στούς μαθητές στούς Ἑμμαούς⁹⁷, στούς Ἀποστόλους⁹⁸, στούς μαθητές μέ τήν Μαγδαληνή Μαρία⁹⁹, στούς Ἀποστόλους, στέλνοντας αὐτούς ὡς ὁ Πατήρ ἔστειλε Αὐτόν¹⁰⁰.

⁹⁰ βλ. J. Schmitt, *Jesus ressuscite dans la predication apostolique*, Παρίσιοι 1949).

⁹¹ Ματθαίου ιβ', 39, σημεῖον τοῦ Ἰωνᾶ. Ἰωάννου β', 19, ἔγερση τοῦ Ναοῦ

⁹² Πρὸς Κορινθίους Β', δ', 6

⁹³ Ἰωάννου κα', 1-14

⁹⁴ Ἰωάννου, 7, 12

⁹⁵ Ἰωάννου κα', 18

⁹⁶ Ἰωάννου κ', 27-28

⁹⁷ Λουκᾶ κδ', 26-27

⁹⁸ Λουκᾶ κδ', 44-49

⁹⁹ Ἰωάννου κ', 17

¹⁰⁰ Ἰωάννου κα'

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Στήν λειτουργική φυλλάδα «Ἡ Μεγάλη Ἑβδομαδα» ποὺ ἐκδίδει ἡ «Ἀποστολική Διακονία», μὲ εἰσαγωγή καὶ σχόλια τοῦ ἀοιδίμου Πρωτοπρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Παπαγιάννη, καταγράφονται τυπικὲς διατάξεις καὶ πληροφορίες γιὰ τοὺς ὕμνους καὶ τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες ποὺ τελοῦνται αὐτὲς τὶς ἡμέρες, τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ μελετήσετε ἐπισταμένως.

Ἐπίσης γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα μελετεῖστε καὶ ἀπὸ τὸν τόμο τοῦ Ἡ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου μὲ θέμα «Τὸ χριστιανικὸν ἑορτολόγιον», τὴν εἰσήγησιν τοῦ Ἑλλογιμωτάτου κ. Παναγιώτου Σκαλτσῆ, καθηγητοῦ τῆς λειτουργικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σελ. 99-125.

Στὴν συνέχεια θὰ ἐπαναλάβουμε τὶς ὁδηγίες ποὺ ἔχουμε δώσει γιὰ τὴν διακονία μας αὐτὲς τὶς σεβάσμιες καὶ ἱερὲς ἡμέρες, ποὺ εἶναι μοναδικὲς γιὰ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ προσελκύουν τοὺς πιστοὺς στὶς αὐλὲς τοῦ Κυρίου.

Α΄. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ἐπιμέλεια γιὰ τὸν εὐπρεπισμὸ τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ὥστε νὰ συμβάλει στὴν βίωσιν τῆς Ἑβδομάδος τοῦ Πάθους

α'. Ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος τῶν Ἱερῶν Ναῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὅλο κλῖμα καὶ τὸ λειτουργικὸ ἥθος τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας, δηλαδή κατανυκτικὸς καὶ πένθιμος. Πενθοῦμε ὄχι γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλὰ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας γιὰ τὶς ὁποῖες ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε στὸν Σταυρό (Λουκᾶ κγ', 28-29).

β'. Τὰ καλύμματα τῆς Ἁγίας Τραπέζης νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τὸ πέρας τῶν Μεγάλων Ὁρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πένθιμα.

γ'. Ὁ φωτισμὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐσπερινῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγοστός. Δέν ταιριάζουν ἄπλετες φωτοχυσίες μὲ τὸν κατανυκτικὸ χαρακτήρα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Τὸ ὀλιγοστὸ καὶ μελιχρὸ φῶς, μαζὶ μὲ τὴν τρεμάμενη φλόγα τῶν κανδηλιῶν καὶ τῶν κεριῶν συντελοῦν στὴν αὐτοσυγκέντρωση τῶν πιστῶν.

2. Ἱερὲς Ἀκολουθίες

α'. Εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξη

Ὅλες οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες θὰ τελεσθοῦν ὅπως προβλέπει τὸ «ΤΥΠΙΚΟΝ» τῆς θείας λατρείας τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μας καὶ ἀναγράφεται στὸ ἐκδιδόμενο καὶ ἐγκεκριμένο ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας τόμο τῶν ΔΙΠΤΥΧΩΝ.

β'. Ἡ ἀπόδοση τῶν ὕμνων

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ ἀποδίδονται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ἱεροψάλτες μὲ προσοχή, σύμφωνα μὲ τὰ μουσικὰ βιβλία καὶ χωρὶς ἔντονους λαρυγγισμοὺς καὶ ἐπιδείξεις. Πρόκειται γιὰ μέλη καθιερωμένα, ποὺ πρέπει νὰ ψάλλονται κατὰ τὸ ἥθος καὶ ὕφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δεητικὰ καὶ κατανυκτικά.

Συστήσατε στους Ἱεροψάλτες, νὰ μελετήσουν τὰ μέλη αὐτά, ὥστε νὰ ἀποφεύγουν ἀπαράδεκτους αὐτοσχεδιασμούς. Τὰ μέλη ψάλλονται οὔτε πολὺ ἀργά, οὔτε πολὺ γρήγορα. Ἡ μεσότης εἶναι ἡ εὐπρόσδεκτος ἐνδεδειγμένη πρακτική. Μερικὰ μέλη π.χ. τὸ «Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται...», τὸ «Τὸν Νυμφῶνά Σου βλέπω...» κλπ. εἶναι πολὺ γνωστὰ στὸ ἐκκλησίασμα, καὶ τὰ συμψάλλει μὲ τοὺς Χοροὺς τῶν Ἱεροψαλτῶν. Συστήσατε τοὺς Ἱεροψάλτες νὰ διευκολύνουν τὸν λαὸ στὴν συμφαλμωδία καὶ νὰ ἀποφεύγουν μουσικὲς γραμμὲς ἄγνωστες τοὺς πιστοὺς ποὺ συμψάλλουν. Ἡ συμφαλμωδία δημιουργεῖ κατάνυξη καὶ ἐμπειρία συμμετοχῆς στὴν προσευχή καὶ στὴν λατρεία. Βοηθήσατε τὸν λαὸ μας νὰ συμμετέχει σ' αὐτὴ καὶ μὴν τὸν ἀγνοεῖτε.

γ'. «Μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας» (πρὸς Ἑβραίους ιβ' 28)

Δέν νομίζω, ὅτι χρειάζεται νὰ τονίσω, πὼς δέν δικαιολογεῖται καμμία βιασύνη στὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ. Κανένα τροπάριο δέν πρέπει νὰ παραλειφθεῖ χάριν δῆθεν συντομίας. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ ψάλλονται δῖς. Αὐτὸ νὰ τηρηθεῖ. Οἱ πιστοὶ κρατοῦν βιβλία στὰ χέρια τους καὶ παρακολουθοῦν τὰ ψαλλόμενα μέλη. Ἄν παραλείψετε κάποιο, θὰ γίνῃ ἀντιληπτό, θὰ σκανδαλίσετε καὶ θὰ ἐπικριθεῖτε. Ἄλλωστε δέν θὰ κερδίσετε χρόνο. Μία φορὰ τὸν χρόνο ψάλλονται αὐτά. Κάθε παράλειψη προδίδει ἑλλειψη εὐλάβειας, καὶ ἀκόμη διάθεση περιφρονήσεως πρὸς τὴν προσευχή, ἐπειδὴ κάθε Ἱερὴ Ἀκολουθία εἶναι μία προσευχή. Καὶ ἡ προσευχή πρέπει νὰ γίνῃ μὲ φόβο Θεοῦ.

δ'. Διάρκεια

Κανονικὰ κάθε Ἱερὴ Ἀκολουθία Νυμφίου διαρκεῖ 2 ὥρες. Ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν 4 ὥρες. Συμβουλευθεῖτε τὸ ἰσχύον Ὁρολόγιο Πρόγραμμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως

μας. Για τὴν τήρηση ἐπακριβῶς τοῦ ὠραρίου ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τὴν εὐθύνη φέρουν οἱ Ἐφημέριοι τῶν Ἱερῶν Ναῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ συνεννοοῦνται οἱ κ. Ἱεροψάλτες καὶ οἱ κ. Ἐπίτροποι.

ε΄. Τὰ ἀναγνώσματα

Τὰ ἀναγνώσματα κατὰ τὶς Ἱερὰς Ἀκολουθίας εἶναι πολλὰ καὶ πρέπει νὰ διαβάζονται μὲ τρόπο ποὺ νὰ διευκολύνει τὴν κατανόησίν τους. Τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, οἱ προφητεῖες, οἱ ψαλμοί, ὅλα διαβάζονται. Τόσο οἱ Ἱερεῖς ὅσο καὶ οἱ Ἱεροψάλτες, ἐπιβάλλεται νὰ προσέξουν πολὺ στὴν καλὴ καὶ κατ' ἐννοία ἀπόδοση τῶν ἱερῶν κειμένων. Ὅπου ὁ Ἱεροψάλτης δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀναγνώσει σωστά, ἅς ἀφήσει τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ ἄλλο ἐνορίτη ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ ἐπιτελέσει ὀρθά. Διευκολύνει τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν νὰ ὑπάρχει τακτικὸς Ἀναγνώστης, μὲ σωστὴ ἄρθρωση λόγου καὶ ἀνάγνωση. Ὑπάρχουν στίς Ἐνορίες μας Χριστιανοί, ποὺ ἔχουν προϋποθέσεις γι' αὐτὴ τὴν διακονία. Βοηθήσατέ τους νὰ καταρτισθοῦν καὶ ἐνθαρρύνάτε τους νὰ ἀναλάβουν τὴν ὑπεύθυνη αὐτὴ διακονία.

στ΄. Τὰ Μικρόφωνα

Ρυθμίστε τὰ μικρόφωνα νὰ λειτουργοῦν σωστά καὶ χρησιμοποιεῖστε τα γιὰ νὰ διευκολύνετε τοὺς πιστοὺς νὰ προσευχηθοῦν. Τὰ ἀρύθμιστα μικρόφωνα εἶναι μάστιγα γιὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους καὶ ἀλλοιώνουν τὸ ἥθος τῆς θείας Λατρείας.

3. Εὐταξία

Ἡ εὐταξία διευκολύνει τοὺς προσευχομένους πιστοὺς κατὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἰδιαίτερη μέριμνα, ὥστε ὅλοι νὰ συμμορφώνονται στὶς ὁδηγίες τῶν Ἐφημερίων

α'. Οἱ κ. κ. Ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι καλοῦνται νὰ συμβουλευθοῦν τοὺς Ἐφημερίους τοὺς γιὰ κάθε λεπτομέρεια, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν τήρηση τῆς τάξεως μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Πολλὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη ἐπέμβασή τους καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη πρόβλεψη.

β'. Τὸ καθῆκον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων εἶναι, νὰ κατευθύνουν τοὺς ἐκκλησιαζομένους μὲ εὐγένεια πρὸς τίς θέσεις τους, νὰ προλαμβάνουν κάθε ἀταξία, νὰ ἐπιβλέπουν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ ἐπιλαμβάνονται τῆς ἀντιμετώπισεως κάθε ζητήματος, ποὺ δημιουργεῖται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια, ποὺ τελοῦνται οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες. Μὲ καλὸ τρόπο, χωρὶς φωνές, χωρὶς θυμοὺς καὶ ἔριδες, νὰ προσφέρουν τίς καλὲς ὑπηρεσίες τους στὴν εὐταξία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ.

γ'. Οἱ Ἱερεῖς ὀφείλτε νὰ κινεῖσθε ἱεροπρεπῶς ἐντὸς τοῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια ποὺ τελοῦνται οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες. Δὲν πρέπει π. χ. νὰ βγαίνετε ἀπὸ τὸ ἅγιο Βῆμα, ντυμένοι μάλιστα μὲ τὰ ἱερὰ ἄμφια, καὶ νὰ διασχίζετε τὸν ναό, νὰ μεταβαίνετε στὸ παγκάρι, νὰ δίνετε ὁδηγίες ἢ νὰ διορθώνετε ἀταξίες. Αὐτὸ ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Ὅ,τι θέλετε νὰ πεῖτε στοὺς Ἱεροψάλτες, στοὺς Ἐπιτρόπους καὶ στοὺς Νεωκόρους φροντίσατε νὰ τὸ πεῖτε πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Συνεννοηθεῖτε ἐγκαίρως, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται ἄσκοπες κινήσεις, φωνασκίες καὶ παρατηρήσεις κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας.

δ'. Πρέπει νὰ τονισθεῖ ὅτι μὲ τὴν τέλεση κάθε ἱερῆς Ἀκολουθίας ἡ λατρεύουσα κοινότητα προσεύχεται στὸν Θεὸ καὶ Τοῦ προσφέρει ὕμνο

εὐχαριστίας. Αὐτὸ τὸ ἔργο, ἐπειδὴ εἶναι καθολικὸ προηγεῖται κάθε ἄλλου, ὅπως εἶναι ἡ προσκύνηση εἰκόνων ποὺ γίνεται ὡς προσωπικὴ εὐλάβεια, σύμφωνα μέ τις ὑποδείξεις τῶν Ἑφημερίων καὶ τὴν καθοδήγηση καὶ ἐπίβλεψη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων.

4. Πνευματικὴ οἰκοδομὴ καὶ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν

Προγραμματῆστε εἰδικὲς ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια τῶν πιστῶν, ὥστε νὰ βιώσουν Πάσχα ἅγιον, Πάσχα ἱερόν, Πάσχα μυστικόν, «τό ἡμέτερον Πάσχα».

Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ χρησιμοποιεῖστε τὰ βοηθήματα ποὺ ἔχει ἐκδόσει ἡ Ἱερά Μητρόπολη:

α'. «Καὶ ἐγὼ πρὸς Σέ ἔρχομαι»

β'. «Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ»

γ'. «Οἱ τελευταῖες ἡμέρες τῆς ἐπιγείου ζωῆς

τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»

δ'. «Ὁ Σταυρὸς στὸν οὐρανό»

ε'. «Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα»

στ'. «Ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»

ζ'. «Ἡ πνευματικότης τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος»

η'. «Τὸ θεῖον Πάθος»

θ'. «Μεγαλοβδομαδιάτικα. Συμπορευθῶμεν αὐτῷ»

ι'. «Ζωοποιὸς νέκρωση»

ια'. «Εἰσοδικὸ στὴν περίοδο τοῦ Τριωδίου»

ιβ'. «Εἰσοδικὸ στὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ».

ιγ'. «Καταγγέλων τό μαρτύριον τοῦ Θεοῦ»

ιδ'. «Ὁ Ἐνδοξὸς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός»

ιε'. «Ἀβεβαιότητες καὶ βεβαιότητες»

ιστ'. «Ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πατρός»

ιζ'. «Ὁ Χριστός μεθ' ἡμῶν»

ιη'. «Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»

ιβ'. «Ἀναμένοντας τὴν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῶν πιστῶν νὰ συμμετάσχουν στὴν θεία Λατρεία ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη ἐκδίδει Πρόγραμμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Τοῦτο θὰ διανεμηθεῖ ἀπὸ τὸ παγκάρι τὴν **Ε΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, 25 Μαρτίου 2018**. Αὐτονόητο βέβαια εἶναι, ὅτι πρέπει νὰ τηρεῖται μὲ ἀκρίβεια ἡ ἀναγραφόμενη ὥρα ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

5. Ἀρχιερατικὲς χοροστασίες

α'. Κατὰ τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδῃ θὰ ἐπισκεφθοῦμε τὶς Ἑνορίες καὶ τὶς Ἱερές Μονές τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, ὅπως προβλέπεται στὸ καταρτισθὲν Πρόγραμμά μας.

β'. Ἡ τάξη τῶν Ἀρχιερατικῶν χοροστασιῶν στὶς τελούμενες ἱερές Ἀκολουθίες αὐτῆς τῆς Ἑβδομάδος, παρατίθεται σὲ Παράρτημα τῆς λειτουργικῆς φυλλάδας τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος, ποὺ καταρτίσθηκε ἀπὸ τὸν ἀοίδιμο Πρωτοπρεσβύτερο Κωνσταντῖνο Παπαγιάννη στὴν ἔκδοση τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», γιὰ νὰ λάβετε γνώση καὶ νὰ ἐνημερώσετε καὶ τοὺς Ἱεροψάλτες.

Β'. ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Εἰσερχόμαστε στὴν παροχὴ εἰδικῶν ὁδηγιῶν γιὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν αὐτῆς τῆς Ἑβδομάδος τῶν Παθῶν.

1. Ἀκολουθίες Νυμφίου

α'. Θυμίαμα με τὸ «Κατζίον»

Στό «Ἐπακοῦσαι σου Κύριος...» ποὺ ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστη ἀργῶς καὶ ἐμμελῶς - δηλαδὴ ὅπως ὁ Ἀπόστολος- ὁ Ἱερέας με μῶβ ἢ μαῦρο ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο θυμιάζει με τὸ «κατζίον» τὴν ἁγία Τράπεζα, τὶς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καὶ τὸν λαό. Προπορεύονται αὐτοῦ δύο παιδιὰ με λαμπάδες, ποὺ πρέπει νὰ γνωρίζουν καλὰ τὴν διαδρομὴ ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν μέσα στὸν Ναό, ὥστε νὰ μὴν δημιουργεῖται σύγχυση. Ὁ Ἱερέας πρέπει νὰ τὰ διδάξει πῶς καὶ ποῦ θὰ ἴστανται.

Τὸ θυμιάτισμα με τὸ «κατζίον» θέλει τέχνη. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχετε, πρέπει νὰ ἐξασκηθεῖτε. Ὁ Ἱερέας κινεῖ ρυθμικὰ καὶ ἤρεμα τὸ «κατζίον» κάνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ὥστε νὰ ἀκούγεται ὁ ἦχος τῶν κωδωνίσκων χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖ.

β'. Λιτανεία ἱερῶν Εἰκόνων

Τὸ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται ἡ λιτανεία τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου, ὡς ἐξῆς· Μόλις ὁ Ἱεροψάλτης ἀρχίσει νὰ ψάλει τὸ «Ἰδοὺ, ὁ Νυμφίος ἔρχεται...» ὁ Ἱερέας, φορώντας φαιλόνιο, ἀφοῦ προηγουμένως θυμιάσει τὴν ἱερὰ εἰκόνα τοῦ «Νυμφίου» ἢ ὁποία εὐρίσκεται στὴν ἁγία Τραπέζα, τὴν ἀναλαμβάνει στὰ χέρια του, τὴν ἐπιδεικνύει πρὸς τὸν λαό, καὶ προπορευομένων λαμπαδούχων, ἐξαπτερύγων καὶ τοῦ θυμιατοῦ, ἀρχίζει νὰ τὴν λιτανεύει κινούμενος ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς ἁγίας Τραπέζης, πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτή, κατευθύνεται πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἱεροῦ Βήματος καὶ ἐξερχόμενος διασχίζει λιτανευτικὰ καὶ ἀργὰ ὅλο τὸν ἱερὸ Ναὸ τὸ δεξιὸ καὶ ἀριστερὸ κλίτος. Πρὸς διευκόλυνση τῆς πορείας τῆς λιτανείας πρέπει νὰ διδάξετε εἴτε τὰ παιδιὰ εἴτε ἓνα Ἐκκλησιαστικὸ Ἐπίτροπο, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ προπορεύεται. Οἱ λοιποὶ Ἐφημέριοι ποὺ εἶναι

παρόντες στην ιερὰ Ἀκολουθία, ἀκολουθοῦν τὴν λιτανεῖα φοροῦντες τὰ ἄμφια τους, ἀσκεπεῖς, κρατοῦντες ἀναμμένη λαμπάδα. Ὁ Ἱερέας μὲ τὴν εἰκόνα περιέρχεται τὸν Ναὸ καὶ ὅταν φθάσει στὸν Σολέα τὴν ἀποθέτει στὸ εὐπρεπισμένο δισκέλιο ποὺ ἔχει ἐν τῷ μεταξὺ τοποθετηθεῖ ἐκεῖ. Τὴν θυμιάζει, καὶ ἀφοῦ κάνει 3 μετάνοιες, τὴν προσκυνεῖ, καὶ ἀποχωρεῖ στὸ ἅγιο Βῆμα.

γ'. Ἡ προσκύνηση τῶν ἱερῶν Εἰκόνων

Τὸ προσκύνημα τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς θὰ γίνεῖ μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Ἐντεταλμένοι ἐνορίτες θὰ πρέπει νὰ φυλάσσουν τὶς εἰσόδους τοῦ Σολέα ἐμποδίζοντας τοὺς πιστοὺς νὰ δημιουργήσουν ἀταξία καὶ ἀκαταστασία. Ὑποχρεοῦμαστε νὰ καταρτίσουμε τοὺς πιστοὺς νὰ ἀποκτήσουν λειτουργικὴ ἀγωγή καὶ *«πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἣτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος»* (πρὸς Τιμόθεον Α' γ', 15).

Μετὰ τὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία, τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ στὴν οἰκεία θέσιν στὴν εἴσοδο τοῦ κυρίως Ναοῦ, ὥστε νὰ προσκυνοῦν οἱ πιστοὶ προσερχόμενοι στὶς Ἱερὰς Ἀκολουθίας τὶς ἐπόμενες ἡμέρες, χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦν.

Στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ποὺ θὰ χοροστατήσουμε σὲ Ἱερὰ Ἀκολουθία Νυμφίου, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα πρέπει νὰ εὐρίσκεται στὸν Σολέα γιὰ νὰ προσκυνήσουμε στό *«Αἰνεῖτε...»*.

δ'. Ἡ ἀνάγνωση τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν

Τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὁρθρῶν καὶ τῶν Προηγιασμένων ἀναγινώσκεται ἀπὸ τὴν Ὁραία Πύλη εὐκρινῶς καὶ μὲ ἔννοια. Ἀπαγορεύουμε τὴν ψαλτὴ ἀπόδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος, διαρκούσης τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Ἀπαγγέλλονται

ἐμμελῶς τὸ 12ο Εὐαγγέλιο τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθοῦ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Πέμπτης, τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου τῆς Ἀποκαθελώσεως τὸ πρωὶ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, γιὰ νὰ δοθεῖ ἄρκετὸς χρόνος στὴν Ἀποκαθήλωση τοῦ Ἑσταυρωμένου καὶ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὁ Ἱερέας ἀναγινώσκοντας μὲ κατάνυξη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο φέρει ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο. Ὁ Διάκονος, κατὰ μὲν τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου στέκεται δεξιὰ τοῦ Ἱερέα ποὺ ἀπαγγέλλει ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, κατὰ δὲ τὶς Προηγιασμένες ἀπαγγέλλει αὐτὸς τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο ἀπὸ τὸν Ἄμβωνα.

ε΄. Τὸ θυμίαμα τῆς Θ΄ ὥδης τοῦ Κανόνος

Στὴν Θ΄ ὥδῃ τοῦ Κανόνος ὁ Ἱερέας ἢ ὁ Διάκονος, θυμιάζει κανονικὰ μὲ τὸ σύνηθες θυμιατό.

στ΄. Προσκύνηση τῆς ἱερᾶς Εἰκόνης ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα

Στὸ «*Αἰνεῖτε...*» τῶν Αἵνων, ὅπου χοροστατεῖ Ἀρχιερέας, κατέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερατικὸ θρόνο καὶ προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται στὸν Σολέα. Πρὸς τοῦτο ἐγκαίρως, καὶ ἐνῶ ψάλλεται τὸ «*Πᾶσα πνοή...*», ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ἅγιο Βῆμα ὁ Ἀρχιδιάκονος μὲ τρικέρι καὶ ὁ β΄ διάκονος μὲ δικέρι καὶ στέκονται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου. Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ ὅλοι οἱ συμμετέχοντες στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία Πρεσβύτεροι ποιήσαντες σχῆμα. Μόλις ὁ Πρωτοψάλτης τελειώσει τὸ «*Πᾶσα πνοή...*» ἀρχίζει ὁ Λαμπαδάριος τὸ «*Αἰνεῖτε...*» σὲ ἄργον μέλος Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου. Τότε ὁ Ἀρχιερέας κατέρχεται ἄργα ἀπὸ τὸν θρόνο καὶ προπορευομένων τῶν Διακόνων κατευθύνεται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου καὶ προσκυνεῖ αὐτὴ κάνοντας τρεῖς μετάνοιες. Τελειώνοντας

τὴν προσκύνηση, λαμβάνει τὸ τρικέρι καὶ ἀρχίζει νὰ εὐλογεῖ τὸν λαό, τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου ψάλλοντος ἥπια τό «Εἰς πολλά ἔτη». Ἐπιστρέφει στὸν θρόνο σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὸ τέλος τοῦ «Αἰνεῖτε...». Τότε οἱ Ἱερεῖς ποιήσαντες σχῆμα, μεταβαίνουν πρὸ τῆς Εἰκόνας, κάνουν 3 μετάνοιες, προσκυνοῦν ἀνὰ δύο, κάνουν ἄλλες 3 μετάνοιες καὶ ἀφοῦ ἔρθουν πρὸ τοῦ θρόνου ποιοῦν σχῆμα καὶ ἀπέρχονται στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ'. Τὰ τροπάρια τῶν Αἰνῶν

Τὰ τέσσερα τροπάρια τῶν Αἰνῶν, ψάλλονται ὅλα χωρὶς περικοπές, ὡς ὀρίζει τὸ «*Τυπικόν*» Ὃπου πρέπει νὰ ψαλοῦν δύο φορές, νὰ ψαλοῦν, ὡς προελέχθη.

η'. Τὸ κήρυγμα

Τὸ κήρυγμα γίνεται συνήθως μετὰ τὰ «Πληρωτικά» καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ «Ἀπόστιχα». Εὐνόητον, ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγόλεπτο, σὲ τόνο ἥπιο, χωρὶς ρητορισμοὺς καὶ ἔντονες φωνές, ἐποικοδομητικό, ἐπίκαιρο καὶ κατανυκτικό. Χρειάζεται ἔμπνευση, βίωμα, θεολογικὴ κατάρτιση, προσευχὴ καὶ προετοιμασία.

2. Προηγιασμένες

Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Δευτέρας, Μεγάλης Τρίτης καὶ Μεγάλης Τετάρτης τελοῦνται Προηγιασμένες. Κατ' αὐτὰς καλὸ εἶναι νὰ προτρέψετε μὲ ἀνακοινώσεις νὰ κοινωνήσουν τὰ μικρὰ παιδιά, οἱ ἀσθενεῖς καὶ οἱ ἡλικιωμένοι. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ σχετικὴ ἐνημέρωση τῶν πιστῶν ἐγκαίρως.

3. Μεγάλη Τετάρτη

α'. Τὸ ἅγιο Εὐχέλαιο τελεῖται κανονικὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Τετάρτης τὴν ὠρισμένη ὥρα, ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερους Ἱερεῖς, ὅπου ὑπάρχουν.

β'. Ἡ Ἱερὴ Ἀκολουθία τοῦ Νιπτήρος τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Τετάρτης θὰ τελεσθεῖ κανονικά. Στό «Ὅτε οἱ ἑνδοξοὶ Μαθηταί...» λιτανεύεται ἡ εἰκόνα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀπαράλλακτα, ὅπως ἡ εἰκόνα τοῦ Νυμφίου τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἑσπέρας.

4. Μεγάλη Πέμπτη

α'. Τὸ πρῶτ' τῆς Μεγάλης Πέμπτης τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μὲ ἄμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Κατὰ προτίμηση κόκκινα. Στὶς Ἑνορίες μας τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες, κατὰ τὸ καθορισμένο πρόγραμμα.

Ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα αὕτῃ, ὅπως καὶ αὕτῃ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, προσέρχονται ἄθροα οἱ πιστοὶ νὰ μεταλάβουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, πρέπει νὰ ἐντείνουμε τὴν μέριμνά μας, ὥστε νὰ κατηχήσουμε σωστὰ τοὺς πιστοὺς μας νὰ γνωρίσουν τὴν οὐσία τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ καὶ νὰ συμμετέχουν σὲ αὐτό «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης».

β'. Ἡ θεία Λειτουργία τελεῖται συνημμένως στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἡ εἴσοδος γίνεται μὲ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο.

γ'. Τὸ ἐκτενὲς εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα ἀναγιγνώσκεται χύμα.

δ'. Ὅσοι Ἐφημέριοι θὰ ἐτοιμάσουν Ἅγιο Ἄρτο, γιὰ νὰ κρατηθεῖ στὸ Ἄρτοφόριο, πρέπει νὰ προσέξουν, ὥστε νὰ ὁλοκληρωθεῖ τὸ ἔργο τους μὲ εὐλάβεια. Γιὰ τὸν τρόπο ἀφυγράνσεως ἤτοι ἐψήσεως τοῦ Ἁγίου Ἄρτου ἔχουμε δώσει σχετικὲς ὁδηγίες.

ε'. Στήν Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὰ «Ἀντίφωνα» ψάλλονται σέ γοργό ρυθμό, εἰρμολογικό. Τὰ εὐαγγελικά ἀναγνώσματα διαβάζονται ὅλα ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη, πλὴν τοῦ τελευταίου ποὺ ψάλλεται. Μετὰ ἀπὸ κάθε Εὐαγγέλιο ὁ Ἱεροψάλτης λέγει· «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ Σου Κύριε, δόξα σοι». Μόνο μετὰ τὸ 12ο λέγει· «Δόξα Σοι Κύριε, δόξα Σοι».

στ'. Ἡ ἔξοδος τοῦ Ἑσταυρωμένου γίνεται ὡς ἑξῆς:

Ὁ προεξάρχων τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας Ἱερέας προετοιμάζει τὸν Ἑσταυρωμένο γιὰ τὴν λιτανεία ποὺ ἔχει μετακινηθεῖ προηγουμένως ἀπὸ τὴν μόνιμη θέση του, ἔχει ξεσκονισθεῖ καλὰ καὶ ἔχει τοποθετηθεῖ ὀρθίος στὸν τοῖχο μέσα στὸ ἱερὸ Βῆμα. Ὁ Ἱερέας, φέροντας ἐπιτραχήλιο καὶ φαλόνιο, λαμβάνει τὸν Σταυρὸ μετὰ τὸ ε' Εὐαγγέλιο στὸ ιε' «Ἀντίφωνο» καὶ τὸν τοποθετεῖ μπροστὰ στὴν ἀγία Τραπέζα μὲ μέτωπο πρὸς τὸν λαό. Καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ψάλλουν τὰ τροπάρια τοῦ οἰκείου «Ἀντιφώνου», ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Σταυρό, ποὺ στηρίζεται στὴν ἀγία Τράπεζα ἢ ὑποβαστάζεται ἀπὸ ἕτερο Συνεφημέριό του. Μετὰ τὸ θυμίαμα κάνει 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο. Ὄταν οἱ Ἱεροψάλτες τελειώσουν καὶ τὸ τελευταῖο τροπάριο τοῦ «Ἀντιφώνου» καὶ ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη σιγή, ὁ Ἱερέας ἀφήνει λίγα δευτερόλεπτα σιωπῆς νὰ περάσουν καὶ ἀρχίζει σιγά-σιγά νὰ ἀπαγγέλλει τὸν α' στίχο τοῦ τροπαρίου «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου...» τρεῖς φορές κρατώντας χρονικὴ ἀπόσταση τῆς μιᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καλὸ εἶναι νὰ συγχρονισθεῖ τὴν ὥρα αὕτὴ καὶ ἡ κρούση τῆς καμπάνας, ὥστε νὰ κτυπᾷ πένθιμα στὴν διάρκεια τῶν διακοπῶν τῆς φωνῆς τοῦ Ἱερέως καὶ σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς λιτανείας τοῦ Ἑσταυρωμένου μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Λέγοντας ὁ Ἱερέας γιὰ τρίτη φορὰ τὰ «Σήμερον κρεμᾶται...» σηκώνει τὸν Σταυρό, στρέφεται πρὸς τὸν λαό

καὶ τὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν λιτανεύει, πηγαίνοντας δεξιὰ καὶ γύρω-γύρω ἀπὸ τὴν ἀγία Τράπεζα πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἁγίου Βήματος. Ἀπαγγέλλει ἀργά-ἀργὰ καὶ μὲ διακοπές, ὑπολογίζοντας νὰ ὁλοκληρώσει τὴν ἀπαγγελίαν, ὅταν θὰ ἔχει διασχίσει ὅλο τὸν Ναὸ καὶ θὰ ἔχει φθάσει στὸν Σολέα. Προηγοῦνται τοῦ Ἱερέως οἱ λαμπαδοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὸ θυμιατό. Ὄταν φθάσουν στὸν Σολέα, τοποθετεῖ τὸν Σταυρὸ στὴν ἐτοιμασμένη θέση καὶ καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ἐπαναλαμβάνουν ψαλτὰ τό «*Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου ...*» θυμιάζει. Στὸ «*Προσκυνοῦμέν σου τὰ Πάθη Χριστέ*» ὁ Ἱερέας κάνει σεμνοπρεπῶς 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο καὶ ἀποχωρεῖ μέσα στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ'. Ἡ προβλεπομένη δισκοφορία διεξάγεται μετὰ τὸ τέταρτο Εὐαγγέλιο. Ἐνημερῶστε τοὺς Ἱεροψάλτες νὰ δώσουν τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο στοὺς ἐπιτρόπους πού θὰ περιφέρουν τὸν δίσκο νὰ ὁλοκληρώσουν τὴν διακονία τους ἐγκαίρως.

η'. Ἡ προσκύνηση τοῦ Ἑσταυρωμένου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς νὰ γίνει μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Πρὸς τοῦτο θὰ ἐπαναληφθεῖ καὶ ἐδῶ ὅ,τι προελέχθη γιὰ τὴν προσκύνηση τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου. Δηλαδή ἐντεταλμένοι ἐνορίτες θὰ κρατοῦν τὶς θύρες τοῦ Σολέα κλειστὲς καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέπουν τὴν εἴσοδο σ' αὐτὸν γιὰ προσκύνηση. Ἔτσι θὰ ὑπάρξει τάξη καὶ ἡσυχία.

θ'. Τὸ στόλισμα τοῦ Ἐπιταφίου πρέπει νὰ γίνει ἀπὸ εὐσεβεῖς γυναῖκες τῆς Ἑνορίας. Ἀποφύγετε τὶς δαπάνες γιὰ ἐξεζητημένους δαπανηροὺς στολισμούς. Οἱ συνθῆκες τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως δὲν ἐπιτρέπουν προκλητικὲς σπατάλες.

5. Μεγάλη Παρασκευή

α'. Ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων καὶ Βασιλικῶν Ὁρῶν ἀρχίζει στίς 8.00 π. μ. Κάθε Ὥρα διαρκεῖ 0.30'. Οἱ Μεγάλες Ὁρες θὰ τελειώσουν στίς 10.00 π. μ. Ταυτόχρονα θὰ ἀρχίσει ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἢ τῆς Ἀποκαθελώσεως. Ὁ Ἑσπερινὸς διαρκεῖ δύο ὥρες καὶ θὰ τελειώσει στίς 12 μ. Κατὰ τὸν Μέγα Ἑσπερινὸ ἡ ἀγία Τράπεζα καὶ οἱ Ἱερεῖς φοροῦν ἅμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πενθεῖ πλέον. Ὁ Κύριος, μετὰ τό «Τετέλεσται», εἶναι πλέον Νικητής. Εἶναι ὁ «Βασιλεὺς τῆς δόξης».

β'. Τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ εἴθισται κατὰ τὴν Ἀποκαθήλωση, ἡ ὁμιλία νὰ ἐκφωνεῖται εὐθύς μετὰ τὰ παλαιοδιαθηκικὰ ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ πρὸ τοῦ Ἀποστόλου. Πρόκειται γιὰ ὁμιλία, ἡ ὁποία ἐνέχει μὲν ἀρκετὸ συναισθηματικὸ στοιχεῖο, ὅμως προσφέρει καὶ στερεὰ διδασχὴ στοὺς ἀκούοντες. Τὸ κήρυγμα λοιπὸν τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς πέραν τοῦ λυρισμοῦ, ἀπαιτεῖ συγκεκριμένες θέσεις, καὶ μικρὴ διάρκειά. Φροντίστε ὅσοι προτίθεσθε νὰ μιλήσετε, νὰ προετοιμασθεῖτε καλά.

γ'. Ἡ δυσκοφορία στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία τῆς Ἀποκαθελώσεως διεξάγεται λεγομένων τῆς Ἐκτενοῦς καὶ τῶν Πληρωτικῶν. Ὁ Ἱερέας κάνει τὴν σχετικὴ ἀνακοίνωση καὶ οἱ ἐντεταλμένοι συνεργάτες εἶναι ἔτοιμοι, χωρὶς καθυστέρηση, νὰ ὁλοκληρώσουν τὸ ἔργο τους πρὸ τῆς λιτανείας τοῦ Ἐπιταφίου.

δ'. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου τὸ ἑσπέρας τελεῖται στοὺς Ναοὺς μὲ τὰ φῶτα ὅλα ἀναμμένα καὶ ἅμφια λαμπρά. Ὁ Ἱερέας καὶ ὁ Διάκονος ἐνδύονται στὸν Κανόνα ἅπασα τὴν ἱερατικὴ στολή. Ὅταν ψάλλονται τὰ Ἐγκώμια, ὁ Ἱερέας εὐρίσκεται πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου. Στὴν ἀρχὴ κάθε στάσεως, ὁ Ἀρχιερέας ἢ ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Ἐπιτάφιο καὶ τοὺς πιστοὺς, καὶ στό «Ἑρραναν τὸν Τάφον» ραντίζει τὸν

Ἐπιτάφιο μὲ ἀρώματα καὶ ἄνθη καὶ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαζομένους, περιερχόμενος τὸν ἱερὸ Ναό.

ε΄. Γιὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου νὰ ἐνημερώσετε ἐγκαίρως τὴν Ἀστυνομία γιὰ τὸ δρομολόγιο ποὺ θὰ ἀκολουθήσετε, ὥστε νὰ λάβει τὰ ἀπαραίτητα μέτρα τάξεως καὶ κυκλοφορίας τῶν ὀχημάτων.

στ΄. Μετὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τὴν ἐναπόθεση τοῦ στὴν ἁγία Τραπέζα, τοποθετεῖται στὸ Κουβούκλιο τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, ὥστε αὐτὸ νὰ προσκυνεῖ ὁ λαός, ποὺ συνεχίζει νὰ προσέρχεται γιὰ προσκύνηση τοῦ Ἐπιταφίου.

6. Μέγα Σάββατο

α΄. Κατ' αὐτὸ ἐπίσης θὰ τελεσθοῦν δύο θεῖες Λειτουργίες στὶς Ἑνορίες μας γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν, ὅπως καὶ τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ κατὰ τὸ ἰσχύον Πρόγραμμα.

β΄. Κατὰ τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός» κρούονται χαρμόсуна οἱ κώδωνες τοῦ Ναοῦ καὶ σκορπίζονται κατὰ τὴν τάξη τὰ βαΐα.

ΠΑΣΑ ΑΛΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΤΗΤΟΣ
ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΣΜΟ
ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΕΣ

7. Τελετή, Ὁρθρος καὶ θεία Λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως

α΄. Στὶς 11 μ.μ. θὰ κρούσουν οἱ κώδωνες τῶν ἱερῶν Ναῶν χαρμόсуна καὶ ὁ Ἱερέας θὰ ἐκφωνήσῃ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» γιὰ νὰ ἀρχίσει ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ μὲ τὰ φῶτα σβησμένα. Στὶς 11.30' μ. μ. ἀρχίζουν οἱ Ἱεροψάλτες νὰ ψάλλουν μέσα στὸ Ἱερό τό

«Ίδου σκοτία καὶ πρωῒ...». Στις 11.40 μ. μ. ὁ Ἱερέας θὰ ψάλλει τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς...» ποὺ ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ Χοροὶ τῶν Ἱεροψαλτῶν. Ὁ Ἱερέας ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης προσφέρει μὲ τὴν λαμπάδα τοῦ τὸ φῶς στοὺς πιστοὺς γιὰ νὰ ανάψουν τὶς δικές τους. Τὸ ἅγιο φῶς ὁ Ἱερέας τὸ λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἀκοίμητη κανδήλα ποὺ καίει πίσω ἀπὸ τὴν Ἀγία Τράπεζα. Στὰ 20 λεπτὰ ποὺ μεσολαβοῦν μέχρι τῆς 12ης μεσονυκτίου, ὁ Ἱερέας ἐπὶ κεφαλῆς πομπῆς κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐξέδρα, ποὺ εἶναι στημένη στό προαύλιο τοῦ Ναοῦ. Προπορεύονται οἱ λαμπαδοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα, τὸ λάβαρο καὶ ἡ εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, κ.λπ. Στὴν ἐξέδρα διαβάζεται τὸ προβλεπόμενο Εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα, ποὺ εἶναι τὸ Δεύτερο Ἑωθινὸ καὶ τὸ Ἀναστάσιμο μῆνυμά μας καὶ στὶς 12 ἀκριβῶς ὁ Ἱερέας ἀπαγγέλλει τὸ «Δόξα τῇ ἀγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ...» καὶ ψάλλει τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη...».

β'. Ὁ δίσκος περιάγεται ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τῆς Ἑνορίας ἐγκαίρως, κατὰ τὴν η' καὶ θ' ὥδὴ τοῦ Κανόνος, πρὸ τοῦ «Ίδου σκοτία καὶ πρωῒ...»

γ'. Ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ νὰ ὑποδείξετε στοὺς πιστοὺς νὰ παραμείνουν στὴν ἀναστάσιμη θεία Λειτουργία.

δ'. Συνεννοηθεῖτε μὲ τοὺς Ἱεροψάλτες σας γιὰ τὴν τήρηση τῶν κατωτέρω·

12 Μεσονυκτίου· Ἀκολουθία Ἀνάστασεως.

12-12.45' πρωϊνὴ· Ὁ Ὅρθρος. Ὁ Κανόνας ἀρχίζει νὰ ψάλλεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐξέδρα καὶ καθὼς ἡ πομπὴ ἐπιστρέφει στὸν Ἱερὸ Ναό.

12.45 - 2.00 πρωϊνὴ· Ἡ Θεία Λειτουργία.

ε'. Τὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θὰ ἀναγνώσετε στὸ τέλος τοῦ Ὅρθρου, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς θείας Λειτουργίας.

8. Ἡ Ἀγάπη

Τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα στὶς 10.00 π. μ. θὰ τελεσθεῖ στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης. Θὰ συμμετάσχετε ὅλοι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀφίχθεῖτε μέχρι τὶς 9.30 π. μ. στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ γιὰ νὰ ἐνδυθεῖτε.

Στοὺς ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης θὰ γίνῃ τὸ ἀπόγευμα τὴν ὠρισμένη ὥρα.

9. Τὸ Πασχαλινὸ Μήνυμά μας

Συνημμένως ἀποστέλλουμε καὶ τὸ Πασχάλιο Μήνυμα γιὰ νὰ τὸ ἀναγνώσετε στὴν τελετὴ τῆς ἀναστάσεως ἀπὸ τὴν ἐξέδρα.

Πατέρες καὶ Ἀδελφοί

«Τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός» (πρὸς Κορινθίους Α' ε', 7).

Τὴν Θυσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ βιώνουμε στὸ λειτουργικὸ χρόνο ἐορτάζοντες «Πάσχα Θεοῦ τὸ σωτήριον».

Εὐχομαι μὲ ἱερὴ κατάνυξη νὰ διέλθουμε τὶς ἅγιες ἡμέρες ἐπιτελοῦντες τὴν ἱερὴ ἀποστολή μας.

Σὲ σᾶς προσωπικῶς καὶ στὶς οἰκογένειές σας εὐχομαι νὰ ἔχετε τὴν εὐλογία, τὴν εἰρήνη καὶ τὴν χαρὰ τοῦ ἀναστάντος Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καλὴ Ἀνάσταση καὶ Χρόνια Πολλὰ

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμητοῦ Δανιήλ.